

BADANIE PRZESIEWOWE W KIERUNKU ZMIAN KOMÓRKOWYCH SZYJKI MACICY

Badanie przesiewowe w kierunku zmian komórkowych

Zmiany w komórkach szyjki macicy mogą wystąpić u kobiet w każdym wieku. Dotyczy to też młodszych kobiet.

Zapraszamy kobiety w wieku 23–29 lat do udziału w odbywającym się co trzy lata badaniu przesiewowym, którego celem jest wykrywanie zmian komórkowych szyjki macicy.

Kobiety w wieku 30–59 lat zapraszamy do udziału w badaniu przesiewowym co pięć lat.

Kobiety w wieku 60–64 lat zapraszamy do udziału w badaniu przesiewowym co pięć lat.

Jeżeli nie ma Pani pewności, kiedy ostatnio brała Pani udział w badaniach przesiewowych, prosimy wejść na stronę www.heilsuvera.is (pod tym adresem można wyświetlić swoją elektroniczną dokumentację medyczną) lub uzyskać informacje w swoim ośrodku zdrowia.

Zaproszenie na badanie przesiewowe

- Masz możliwość skorzystania z badania przesiewowego w celu sprawdzenia, czy w komórkach szyjki macicy nie zachodzą żadne zmiany.
- Zmiany komórkowe nie oznaczają nowotworu, mogą jednak do niego prowadzić.
- Obecność jakichkolwiek zmian w komórkach jest niewyczuwalna.

Zmiany komórkowe mogą być przyczyną raka szyjki macicy. Odpowiednio wczesne wykrycie i poddanie leczeniu tych zmian może jednak zapobiec nowotworowi złośliwemu szyjki macicy.

Dlatego też zachęcamy do poddania się badaniu przesiewowemu w najbliższym ośrodku zdrowia.

Więcej informacji na temat sposobu rezerwacji wizyt można znaleźć na stronie

<https://www.heilsugaeslan.is/serthjonusta/samhaefingarstod-krabbameinsskimana/>.

Ma Pani możliwość rezygnacji z udziału, jeżeli nie chce Pani uzyskać informacji lub poddać się badaniu przesiewowemu. Nawet jeżeli podejmiesz decyzję o rezygnacji z udziału, zachowasz możliwość udziału w badaniu przesiewowym i pobrania próbki, jeżeli zgłosisz chęć poddania się takiemu badaniu lub zajdzie taka potrzeba.

HPV

- Główną przyczyną raka szyjki macicy jest wirus HPV.
- Wirus HPV może być przenoszony drogą płciową.
- Prezerwatywy do pewnego stopnia chronią przed zakażeniem.
- Od momentu zakażenia do powstania zmian nowotworowych szyjki macicy może upłynąć wiele lat.

Nie jest znana metoda leczenia zakażenia wirusem HPV, podobnie jak nie występują żadne objawy zakażenia. Oznacza to, że bardzo niewiele kobiet ma świadomość, że są zakażone. W większości przypadków wirus HPV sam znika po upływie 8–18 miesięcy. Niekiedy jednak takie zakażenie może prowadzić do zmian komórkowych prowadzących po pewnym czasie do rozwoju raka szyjki macicy. Niektóre czynniki, np. palenie tytoniu, zwiększają ryzyko zachorowania.

SZCZEPIENIE PRZECIWKO WIRUSOWI HPV

- Wirus HPV (zwany też wirusem brodawczaka ludzkiego) należy do dużej grupy wirusów. Niektóre z nich są przenoszone podczas stosunku płciowego i są np. przyczyną raka szyjki macicy.
- Szczepionka jest skuteczna, o ile zostanie podana przed pierwszym kontaktem płciowym i pod warunkiem, że nie doszło wcześniej do zakażenia wirusem, przeciwko któremu skierowana jest szczepionka. Istnieje możliwość odniesienia korzyści ze szczepienia nawet po odbyciu pierwszego stosunku płciowego.
- Szczepionka nie zapewnia pełnej ochrony przed rakiem szyjki macicy. Nadal ważne jest poddawanie się badaniom przesiewowym w celu wykrycia ewentualnych zmian w komórkach szyjki macicy, nawet po przyjęciu szczepionki przeciwko wirusowi HPV.
- Dziewczęta osiągające wiek 12 lat są zapraszane na szczepienie przeciwko wirusowi HPV w ramach ogólnego programu szczepień dzieci.

Zmiany komórkowe

- Badanie próbek wykaże, czy zmiany w komórkach szyjki macicy powstały wskutek zakażenia wirusem HPV.

Gdy w komórkach dochodzi do takiej zmiany, można ją dostrzec pod mikroskopem. Zwykle zmiany zachodzące w komórkach są spowodowane zapaleniem, które samoistnie wygasa. Jednak zmiany komórkowe mogą stać się fundamentem rozwoju raka szyjki macicy.

- Zmiany w komórkach nie są rakiem i nie zawsze go powodują. Progresja od zmiany w komórce do raka szyjki macicy może trwać 10–15 lat, choć w niektórych przypadkach dzieje się to szybciej, w ciągu zaledwie kilku lat.
- Jeżeli zaobserwujesz jakiegokolwiek objawy ze strony narządów jamy brzusznej, takie jak nieregularne miesiączki, bóle brzucha lub zmiana wydzieliny z pochwy, koniecznie skonsultuj się z lekarzem bez względu na to, czy poddałeś się w przeszłości badaniu przesiewowemu.

Fakty na temat raka szyjki macicy

- Wirus HPV, przenoszony drogą płciową, powoduje raka szyjki macicy.
- Zakażenie grozi zarówno kobietom młodszym, jak i starszym.
- Ryzyko raka szyjki macicy można ograniczyć, poddając się regularnym badaniom przesiewowym. Zmiany komórkowe mogą być przyczyną raka szyjki macicy. Komórki nowotworowe dzielą się bez różnicowania i niszczą otaczającą je zdrową tkankę. Po pewnym czasie rak może migrować do innych narządów, skutkując tzw. przerzutami. Im bardziej zaawansowana choroba, tym trudniej ją leczyć.

W przypadku kobiet, które regularnie biorą udział w badaniach przesiewowych, ryzyko rozwoju raka szyjki macicy jest niższe, ponieważ możliwe jest rozpoznanie zmian komórkowych, zanim spowodują one chorobę nowotworową.

Zalety i wady badania przesiewowego

ZALETY

- **Większe bezpieczeństwo:** Ryzyko raka szyjki macicy można ograniczyć, poddając się regularnym badaniom przesiewowym.
- **Rozpoznanie we wczesnym stadium:** Zmiany komórkowe można wychwycić na wczesnym etapie, zanim rozwinie się nowotwór.
- **Skuteczne leczenie:** Zmiany komórkowe można skutecznie leczyć, stosując łagodniejsze metody. Jeżeli jednak nieleczona choroba będzie mogła swobodnie przekształcać się w raka, konieczne będzie wdrożenie bardziej wymagającej terapii.

WADY

- **Badanie szyjki macicy:** Wiele kobiet niechętnie poddaje się tego typu badaniu. Większość z nich jednak decyduje się na badanie szyjki macicy, ponieważ zdają sobie sprawę, że jest to rozsądne lub niezbędne do uniknięcia większego dyskomfortu.
- **Fałszywe wyniki testu:** Wyniki testu nie w każdym przypadku są wiarygodne.
- **Zbędne leczenie:** Nadal nie jest możliwe odróżnienie samoistnie ustępujących zmian komórkowych od zmian, które powodują raka. Dlatego też zaleca się wdrożenie leczenia, jeżeli w próbce tkanki zostaną wykryte poważne zmiany w komórkach.
- **Niepokój:** Samo badanie, a także oczekiwanie na wyniki, może wywoływać obawy. W takiej sytuacji warto zwrócić się do położnej lub pielęgniarki.

Pobieranie próbki

- Specjalnie przeszkolona położna/pielęgniarka będzie odpowiedzialna za pobranie próbki w czasie badania szyjki macicy.

Próbka zawierająca komórki jest pobierana z błony śluzowej. Pobranie jest bezbolesne, choć niektóre kobiety mimo wszystko odczuwają dyskomfort.

Próbka jest badana w laboratorium (więcej informacji na ten temat podano na następnych stronach).

TO TWOJE PIERWSZE BADANIE SZYJKI MACICY?

Badanie szyjki macicy jest określane jako badanie ginekologiczne. Pacjentka leży na wznak, układając stopy w strzemionach. Dla niektórych kobiet badanie wiąże się z przekraczaniem pewnych granic. Są jednak elementy, które mogą zminimalizować dyskomfort.

- Pamiętaj, aby przed badaniem oddać mocz.
- Spróbuj jak najbardziej rozluźnić się, aby do minimum ograniczyć napięcie mięśni.
- Poinformuj lekarza, że jest to twoje pierwsze badanie.
- Na badanie załóż długą bluzkę, abyś nie czuła się w gabinecie tak, jak gdybyś była naga.

Niewiele kobiet chętnie poddaje się badaniu szyjki macicy. Wiele jednak uważa, że takie badanie stanowi integralną część bycia kobietą – jest to niezbędna procedura w czasie ciąży, porodu, choroby i częściowo w przypadku profilaktyki.

Masz 23–29 lat?

- **Próbkę bada się na obecność patologicznych komórek.**

Próbka zawierająca komórki pobrane z szyjki macicy jest badana pod mikroskopem w laboratorium. Badanie pokazuje, czy znajdują się w niej jakiegokolwiek komórki patologiczne.

Wynik otrzymasz drogą elektroniczną za pośrednictwem strony [Ísland.is](https://island.is) (Dokumenty logowania/ Moje strony (e. My pages)) niezależnie od jego charakteru. Aby odczytać wyniki, musisz posiadać identyfikator elektroniczny (tzn. „rafræn skilríki”).

Brak nieprawidłowych komórek pobranych z szyjki macicy: Oznacza to, że nie wykryto żadnych nieprawidłowości. Otrzymasz automatycznie zaproszenie na kolejne takie badanie po trzech latach.

Obecność komórek pobranych z szyjki macicy o łagodnym stopniu patologii: Otrzymasz zaproszenie na kolejne badanie za 6 miesięcy.

Obecność komórek pobranych z szyjki macicy o umiarkowanym/ciężkim stopniu patologii: Będziesz musiała zrobić kolonoskopię i biopsję szyjki macicy w przeciągu 3 miesięcy. Zostaniesz umówiona na odpowiednią wizytę i otrzymasz w jej sprawie telefon ze szpitala lub od Twojego ginekologa.

Masz 30–59 lat?

- Próbką zostanie przebadana w celu wykrycia ewentualnego zakażenia wirusem HPV.

Jeżeli zakażenie nie zostanie potwierdzone, otrzymasz zaproszenie na nowe badanie przesiewowe po upływie 5 lat.

Jeżeli jednak zakażenie wirusem HPV zostanie potwierdzone, próbka zostanie przebadana pod kątem nieprawidłowych komórek w celu dalszego monitorowania; otrzymasz odpowiednią wiadomość elektroniczną za pośrednictwem strony [Island.is](https://island.is) (Dokumenty logowania / Moje strony (e. My pages)). Aby odczytać wyniki, musisz posiadać identyfikator elektroniczny (tzn. „rafræn skilríki”).

Masz 60–64 lat?

- Próbką zostanie przebadana w celu wykrycia ewentualnego zakażenia wirusem HPV.

Próbki pobrane od kobiet w wieku 60–64 lat są najpierw badane w kierunku obecności wirusa HPV w komórkach (próbka jest pobierana w ten sam sposób, jak u kobiet młodszych).

Jeżeli w próbce nie zostanie wykryty wirus HPV, nie będziesz musiała powtarzać badania przesiewowego, ponieważ prawdopodobieństwo wystąpienia raka szyjki macicy jest małe.

Nie otrzymasz już dalszych zaproszeń na badania przesiewowe w kierunku zmian w komórkach szyjki macicy.

Jeżeli wirus HPV zostanie wykryty, próbka zostanie przebadana pod mikroskopem w celu ustalenia, czy występują jakieś zmiany w budowie komórek. Badanie pod kątem zmian komórkowych oraz obecności wirusa HPV daje wiarygodne wyniki mówiące o tym, czy charakter zmian w komórkach może prowadzić do raka szyjki macicy.

Wszystkie wyniki badań przesiewowych można znaleźć na stronie [Island.is](https://island.is) (Dokumenty logowania / Moje strony (e. My pages)). Aby odczytać wyniki, musisz posiadać identyfikator elektroniczny (tzn. „rafræn skilríki”).

Prawidłowe wyniki badania

- Jeżeli wynik badania będzie prawidłowy, zostaniesz o tym poinformowana.

Nic nie będzie się potem działo do czasu otrzymania zaproszenia na następne badanie przesiewowe.

Pamiętaj, że aby uniknąć zakażenia wirusem HPV, należy postępować w odpowiedni sposób. Częściowe zabezpieczenie przed zakażeniem wirusem HPV i innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową zapewniają prezerwatywy.

W rzadkich przypadkach próbka bywa uznana za „nieakceptowalną”. Oznacza to, że dostateczne przebadanie próbki jest niemożliwe i w związku z tym po 3 miesiącach zostanie pobrana nowa próbka.

Nieprawidłowe wyniki badania

- Leczenie zmian komórkowych może zapobiec ich przekształceniu się w raka szyjki macicy.

Jeżeli otrzymałaś informację, że w próbce wykryto wirus HPV i zmiany w budowie komórek, otrzymasz wiadomość o konieczności częstszego monitorowania stanu zdrowia lub o potrzebie wykonania badania kolposkopowego.

Jeżeli zajdzie konieczność wykonania kolposkopii, zostaniesz skierowana do oddziału ginekologii Szpitala Uniwersyteckiego Landspítali lub do szpitala w Akureyri, gdzie ginekolog zbada mikroskopowo szyjkę macicy i pobierze próbkę tkanki. Jeżeli w próbce tkanki zostaną wykryte poważne zmiany komórkowe, zalecane będzie wykonanie konizacji.

Badanie próbki może też prowadzić do wykrycia raka. Leczenie będzie zależało od stopnia zaawansowania choroby.

Wiarygodność wyników

- Wyniki badania komórek są zwykle wiarygodne.

Zwykle zanim dojdzie do ewentualnego przekształcenia się zmian komórkowych w komórki nowotworowe, mija 10–15 lat. Oznacza to, że można polegać na badaniu w kierunku ewentualnych zmian pod warunkiem systematycznego udziału w badaniach przesiewowych.

W niektórych przypadkach badanie może jednak dać wynik fałszywie ujemny. Jeżeli tak się zdarzy, najprawdopodobniej kolejne badanie wykryje zmiany.

Konizacja

- Gdy wykryte zostaną poważne zmiany komórkowe, niejednokrotnie można je usunąć, wykonując konizację.

Należy jednak pamiętać, że poważne zmiany w komórkach nie są tym samym co rak i w wielu przypadkach ustępują samoistnie. Nie jest jednak możliwe, aby stwierdzić z wyprzedzeniem, które zmiany ustąpią samoistnie, a które po kilku latach przekształcą się w zmianę nowotworową.

W związku z tym w przypadku poważnych zmian w budowie komórek zaleca się zabieg zwany konizacją. W czasie konizacji lekarz usuwa stożkową część szyjki macicy. Zabieg jest wykonywany w warunkach szpitalnych, po podaniu znieczulenia miejscowego.

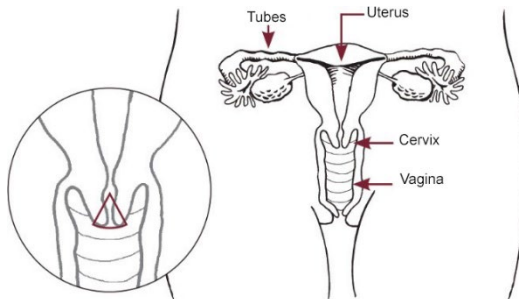
Po konizacji nadal można zajść w ciążę i mieć dzieci. Istnieje jednak nieco wyższe ryzyko przedwczesnego porodu.

Rzadkie skutki uboczne konizacji obejmują obfite krwawienia i zwężenie szyjki macicy.

U większości kobiet konizacja skutecznie leczy poważne zmiany komórkowe.

Po 6 miesiącach po konizacji zostanie wykonany jeszcze jeden test na obecność wirusa HPV oraz zmian komórkowych. Jeżeli wyniki obu próbek będą prawidłowe i będzie pewne, że podczas zabiegu usunięto wszystkie zmiany, otrzymasz w przyszłości zaproszenie na regularne badania przesiewowe, a dalsze monitorowanie nie będzie konieczne. W przeciwnym razie otrzymasz wiadomość z prośbą o przybycie na wizytę kontrolną.

W czasie konizacji lekarz usuwa stożkową część szyjki macicy.

Więcej informacji na temat badania oraz zmian komórkowych.

Miesiączka w czasie zaplanowanego badania przesiewowego.

W przypadku wystąpienia miesiączki w czasie, gdy powinna zostać pobrana próbka, należy zadzwonić do placówki medycznej i ustalić inny termin wizyty. Obecność zbyt dużej ilości krwi uniemożliwia przebadanie próbki.

Ciąża w czasie zaplanowanego badania przesiewowego

W czasie ciąży nie należy pobierać próbek tkanki z szyjki macicy. Jeżeli jesteś w ciąży w czasie zaplanowanej wizyty w ramach badania przesiewowego, wizytę należy wyznaczyć w terminie od 8 tygodnia po porodzie. **Inne wytyczne dotyczące kobiet monitorowanych ze względu na zmiany komórkowe.**

Zmiany komórkowe

Zmiany w komórkach nie są rakiem, jednak z czasem mogą do niego prowadzić. Zmiany w komórkach szyjki macicy powodowane są przez zakażenia niektórymi rodzajami wirusa HPV.

Ciąża po zmianach komórkowych.

Zmiany w komórkach nie mają wpływu na zdolność do zajścia w ciążę i urodzenia dzieci. Zabieg konizacji też nie powinien mieć na to wpływu. Bardzo niewielka liczba kobiet ma trudności z zajściem w ciążę po wykonanej konizacji. Istnieje jednak nieco wyższe ryzyko przedwczesnego porodu.

Nowe zmiany komórkowe.

Do nawrotu zmian komórkowych może dojść nawet po wykonaniu konizacji. Nawrót jest możliwy, jeżeli w czasie konizacji nie usunięto wszystkich

zmienionych komórek. Ponadto może dojść do zupełnie nowych zmian. Oba wymi-enione przypadki są rzadkie.

Czynniki ryzyka

Wirus HPV może być przenoszony drogą płciową. Od czasu zakażenia do wykrycia zmian w komórkach może minąć kilka lat. Zmiany komórkowe nie są zakaźne.

Ograniczanie ryzyka zakażenia się wirusem HPV i ewentualnego rozwoju raka szyjki macicy

Wiadomo, że wcześniej podejmowane kontakty płciowe i duża liczba partnerów zwiększają ryzyko zakażenia wirusem HPV powodującym raka szyjki macicy. Zakażenie takie może też wystąpić u kobiet, które miały kontakty seksualne z bardzo niewielką liczbą partnerów. Palenie tytoniu zwiększa ryzyko rozwoju raka szyjki macicy poprzedzonego zakażeniem wirusem HPV.

- Jeżeli masz nowego partnera, używaj prezerwatyw.
- Nie pal.
- Regularnie poddawaj się badaniom przesiewowym.

Ponadto ważne jest, aby udać się do lekarza w przypadku wystąpienia objawów w obrębie jamy brzusznej, np. nieoczekiwanego krwawienia, bólu lub zmian wydzieliny z pochwy.

Brodawki narządów płciowych i zmiany komórkowe

Brodawki narządów płciowych nie powodują zmian komórkowych ani raka. Ich przyczyną jest inny, łagodny szczep wirusa HPV, który nie wywołuje zmian w komórkach. Brodawki narządów płciowych są przenoszone drogą płciową.

Statystyki badań przesiewowych

Liczba przypadków raka szyjki macicy znacząco spadła od lat sześćdziesiątych dwudziestego wieku. Jest to przede wszystkim wynik wprowadzenia badań przesiewowych umożliwiających wczesne wykrycie zmian w komórkach.

Statystyki dotyczące nowotworów z lat 2015–2019

- Co roku u 19 Islandek wykrywany jest rak szyjki macicy.
- Każdego roku średnio 6 kobiet umiera z powodu raka szyjki macicy.
- Częstość występowania choroby jest najwyższa w grupie wiekowej 35–39 lat, średni wiek kobiety, w którym choroba jest rozpoznawana, wynosi natomiast 46 lat.

PYTANIA I INFORMACJE

Jeżeli masz pytania dotyczące badania szyjki macicy, zwróć się do swojego lekarza lub odwiedź następujące strony internetowe:

www.heilsuvera.is • Ośrodek zdrowia i Departament Zdrowia.

www.heilsugaeslan.is • Centrum Koordynacji Badań Przesiewowych w Kierunku Chorób Nowotworowych

www.krabb.is • Islandzkie Towarzystwo Onkologiczne